



Lausunto työryhmän ehdotuksesta Merenkurkun suojelualueen perustamiseksi (VN/10958/2020)

BirdLife Suomi ry kiittää ympäristöministeriötä lausuntopyynnöstä ja lausuu työryhmän ehdotuksesta mielipiteenään seuraavaa

Merenkurkun suojelualueen perustaminen on tärkeää ja pidämme hyvänä lähtökohtana, että asetuksen valmistelussa on käytetty työryhmää, joka on koonnut yhteen asioita, joihin ministeriön on kiinnitettävä huomiota asetuksen laatimisessa.

Luonnonsuojelualueen tärkein tehtävä on luonnon monimuotoisuuden suojelu. Suojelualueen perustamisasetuksella on varmistettava se, että suojelualueen perustamisella vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta ja torjutaan luontokatoa.

Merenkurkun luonnonsuojelualueen perustettaessa on tärkeää huomioida EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteet ja velvoitteet liittyen erityisesti 10 prosentin tiukan suojelun tavoitteisiin maa- ja merialueilla. Suomen merialueiden tiukasti suojeltujen alueiden osuus on hyvin pieni EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteisiin nähden. Mielestämme ympäristöministeriön tulee vahvistaa tiukan suojelun osuutta vesialueella merenkurkun suojelualueen asetuksen laatimisessa.

Asetuksen suhde alueen käyttöön

Työryhmän ehdotuksessa esitetään, että valtaosasta alueen käyttöä koskevista mahdollisista rajoituksista päätetään asetuksen vahvistamisen jälkeen hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Pidämme lähtökohtaa hankalana. Kannustamme ministeriötä muuttamaan prosessin järjestystä siten, että ensin laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma ja vasta sen jälkeen laaditaan asetus hoito- ja käyttösuunnitelmassa tunnistettuine säädöstarpeineen. Tällä järjestyksellä asetuksella pystytään paremmin varmistamaan alueen luonnonsuojelullisten tavoitteiden toteutuminen.

Natura 2000-vaikutukset

Työryhmän ehdotuksessa on esitetty perusteltuja maannousemiseen liittyviä tarpeita mm. liittyen vakiintuneiden vesiväylien ruoppaukseen. Lisäksi esitetään muita poikkeuksia koskien esimerkiksi teiden ja kiinteistöjen rakentamista.

Koska kyse on Natura 2000-alueista, ei asetukseen voi kirjata vähäistä suurempia poikkeuksia, koska toimenpiteiden vaikutuksia Natura 2000 suojeluarvoihin ei ole arvioitu, eikä niiden toteuttamiskelpoisuudesta ole varmuutta. Asetukseen voidaan kirjata vain sellaiset poikkeustoimenpiteet, joiden osalta on varmuus siitä, ettei niiden toteuttaminen aiheuta Natura 2000 alueen luonnonarvojen heikennyksiä.

Linnustollisten arvojen säilyminen

Merenkurkun alue on luonnoltaan ainutlaatuinen ja kansallisesti äärimmäisen tärkeä alue linnuston hyvinvoinnin turvaamisessa. Suojelualan perustamisasetuksessa on varmistettava linnuston monimuotoisuuden turvaaminen ja vahvistaminen.

Alueen pesimälinnuston monimuotoisuus on selvästi pienentynyt edellisten vuosikymmenten aikana. Pesimälinnuston monimuotoisuuden väheneminen on osoitus siitä, ettei alueen nykyisessä käytössä ja hoidossa ole huomioitu linnuston hyvinvointia riittävän hyvin.

Kohdennetuilla suojelutoimilla pesimälinnusto on saatu kasvamaan, kuten Norskärillä on tapahtunut. Merenkurkun suojelualueella on hyvin tärkeä merkitys useille vähentyneille saaristolintulajeille. Pesimälinnuston suojelutoimissa ja asetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota erittäin uhanalaisen lapasotkan suojelutoimiin. Lähes koko Suomen rannikon lapasotkakanta (60-70 paria) pesii nyt perustettavalla suojelualueella. Suomen rannikkokannan säilyminen on siten riippuvainen siitä, että asetuksella säädetään toimenpiteistä, joilla kanta saadaan kasvuun. Lapasotka on myöhäinen pesijä, minkä vuoksi sen pesinnät kärsivät monia muita lajeja enemmän ihmisen aiheuttamasta häirinnästä.

Merenkurkun alue on hyvin tärkeä myös lintujen kerääntymisalueena eli kevät- ja syysmuuttokauden aikaisena ruokailualueena sekä vesilintujen sulkasatoalueena. Alueen merkitys muutonaikaisena levähdysalueena on viime vuosina kasvanut, mikä liittyyneen ilmaston lämpenemiseen, ja merkitys tulee todennäköisesti edelleen kasvamaan tulevaisuudessa. Häirintä kerääntymisalueilla vaikuttaa yksilöiden kuntoon heikentäen elossasäilyvyyttä ja pesimämenestystä.

Linnustonsuojelulle tarpeelliset rajoitukset

Luonnonsuojelulaki ja lintudirektiivi kieltävät lintujen häirinnän. Lintujen pesimäluodoille ja -saarille maihinnousu on pesimäaikaan kielletty riippumatta siitä, onko sitä kyseisellä kohteella erikseen kielletty vai ei. Häiritsemiskielto on kuitenkin yleisesti huonosti sisäistetty, minkä vuoksi paikoilla, joilla maihinnousua ei ole aktiivisesti viranomaispäätöksillä kielletty, tapahtuu varsin usein lintujen pesimämenestystä heikentävää häiriötä.

Pidämme välttämättömänä, että asetuksessa säädetään pesimäaikaisesta maihinnousukiellosta tärkeimmille lintujen pesimäpaikoille. Maihinnousukiellon tulee ajallisesti kattaa aika pesänrakennuksesta kohteella pesivien lintulajien poikasten itsenäistymiseen. Joillakin kohteilla, kuten erittäin uhanalaisen lapasotkan pesimäpaikoilla, on syytä rajoittaa kiello koskemaan myös pesimäpaikkoihin rajoittuneita vesialueita, jotta emot ja poikaset eivät joudu häiriön vuoksi toisistaan erilleen.

Vesialueiden liikkumisrajoituksia on asetettava myös tärkeimmille lintujen kerääntymisalueille. Niillä rajoitusten olisi hyvä olla ympärivuotisia. Linnustoperusteiset vesialueiden käytön rajoitukset hyödyttävät myös kalakantojen suojelua. Kansainväliset esimerkit osoittavat kalastusrajoitukset paitsi tärkeiksi kalakannoille myös hyödyttävän kalastusta lähialueilla. Ne ovat myös välttämättömiä EU:n biodiversiteettistrategian tiukan suojelun merialuepinta-alan kasvattamiselle.

Aluerajoitukset voidaan rajata siten, että huomioidaan kulku kiinteistöille.

Metsästäminen

Merenkurkun suojelualue on rakenteeltaan varsin pirstaleinen ja eri puolella aluetta on yksityisiä alueita. Yksityiset alueet tarjoavat mielestämme riittävät mahdollisuudet metsästyksen harjoittamiselle. Suojelualueella ei tule mielestämme mahdollistaa metsästysharrastusta lukuun ottamatta alueen luonnonsuojelutavoitteiden saavuttamista vaikeuttavien lajien metsäystä.

Vieraslajien, kuten supikoiran, minkin, valkohäntäpeuran, fasaanin ja kanadanhanhen metsästäminen on perusteltua sallia asetuksessa silloin, kun metsästys toteutetaan niin, ettei se haittaa luonnonsuojelutavoitteiden saavuttamista. Muilta osin tappaminen voidaan sallia vain luonnonsuojeluviranomaisten myöntämällä poikkeusluvilla.

Lisäsuojelutarpeet

Alueen luontoarvojen turvaamiseksi on tärkeää tarkastella myös mahdollisuuksia laajentaa suojelualueita jatkossa. Pirstaleinen kiinteistöomistus on luonnonsuojelullisesti haastavaa, joten mahdollisuuksia alueen laajentamiseen myös yksityistä suojelualueverkostoa kasvattamalla on syytä selvittää aktiivisesti.

30.6.2025

BirdLife Suomi